

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії та
міжнародних відносин
/ Віталій АНДРЕЙКО/
«30» вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Археологічна наука в Ужгородському університеті»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Археологічна наука в Ужгородському університеті» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія освітньої програми «Історія».

Розробник: *Мойжес Володимир Валерійович* – кандидат історичних наук, доцент кафедри археології, етнології та культурології.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та культурології

протокол № 11 від «9» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії і міжнародних відносин Ужгородського національного університету

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Світлана МИШКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4,0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 1	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання – 7	1	1
	Лекції	
Аудиторних – 2,5	26	8
Самостійної роботи студента – 4,5	Практичні, семінарські	
	16	4
Вид підсумкового контролю – залік	Лабораторні	
	-	-
Форма підсумкового контролю – усна	Самостійна робота	
	78	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Археологічна наука в Ужгородському університеті» є сформуванню у студентів загальне уявлення про зародження та розвиток археологічної науки в Ужгородському університеті. Розкрити питання щодо знакових польових досліджень, що позначилися на розвитку археології регіону та України загалом. Висвітлити специфіку основних етапів розвитку археологічної науки університету, її місце в українській науці. Ознайомити з дослідниками вишу, їхніми дослідженнями та вкладом у археологічну науку України та Європи загалом. У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти відомості про основні етапи розвитку археологічної науки вишу та вміти оцінювати здобутки цих етапів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК – 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК – 02 Здатність працювати автономно.

ЗК – 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК – 06 Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК – 08 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК – 10 Здатність діяти соціально відповідально та з усвідомленням громадянської позиції.

ЗК – 11 Здатність до комунікації та співпраці у складі колективу.

ЗК – 12 Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Фахові компетентності (ФК):

ФК – 01 Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

ФК – 02 Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

ФК – 03 Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

ФК – 04 Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

ФК – 08 Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

ФК – 09 Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

ФК – 10 Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

ФК – 11 Здатність розуміти глибину предметної області та компетентностей професії історика та археолога.

ФК – 13 Здатність постійно займатися професійною самоосвітою та самовихованням.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Археологічна наука в Ужгородському університеті» є знання основних археологічних епох та подій в історії людства; основні здобутки матеріальної та духовної культури; знання базової термінології та категорійний апарат сучасного історичного дослідження та володіти елементарними навичками самостійного пошуку необхідної інформації та критичного ставлення до неї задля формування виважених висновків, базованих на порівнянні інформації з різних джерел. Також вивченню цієї дисципліни сприятиме опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми:

ОК 04. Актуальні проблеми археології

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	ПРН – 1
Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних технологій.	ПРН – 4
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	ПРН – 5
Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	ПРН – 7
Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацьовувати фонди музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.	ПРН – 8
Займатися краєзнавчою роботою, вести екскурсійну, презентаційну, громадську культурницьку діяльність	ПРН – 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Поховальний обряд за археологічними джерелами»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти критично аналізувати стан проблеми та результати сучасних археологічних досліджень.	ПРН – 1
Вміти використовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для опрацювання матеріалів та створення професійної особистої документації, що необхідна у професійному розвитку.	ПРН – 4
Вміти проводити дослідження, застосовуючи необхідні для цього методи історичної науки.	ПРН – 5
Навчитися усно та письмово доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців та у публічній сфері.	ПРН – 7
Навчитися розширювати актуалізовану джерельну базу, опрацьовуючи вітчизняні та закордонні фахові видання, фонди музеїв та беручи участь у наукових експедиціях. Вміти знаходити та реалізовувати можливості участі у таких заходах.	ПРН – 8
Отримати вміння вести презентаційну та просвітницьку діяльність, зокрема презентувати хід та результати власного дослідження.	ПРН – 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, тестування, підготовка семінарських завдань, захист самостійної роботи (презентації, колоквиуму, реферату).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: семінарських заняття, самостійна робота.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	60	100
2	6	6	6	7	6	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарно)
Семінарські (практичні) заняття	8	25
Самостійна робота	1	15
Модульна контрольна робота	1	60
Разом		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати,

узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕКТС	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	зараховано	відмінно
82-89	B		добре
74-81	C		задовільно
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до предмета.

Мета, завдання та структура курсу. Особливості лекційних і практичних занять, самостійної роботи, форм контролю за вивченням курсу. Характеристика підручників, посібників, енциклопедично-довідкових видань, Інтернет-джерел. Нариси історії археологічної науки Закарпаття. Основні етапи та пам'ятки.

Тема 2. Археологічні дослідження університету у другій половині 1940-х – 1960-ті рр.

Утворення університету. Історичний факультет. Початок археологічних досліджень науковцями університету. Характер робіт та пам'ятки, що досліджувалися. Федір Потушняк як археолог та його вклад в археологічну науку. Особливості польові досліджень. Культурно-хронологічна приналежність досліджених пам'яток.

Тема 3. Археологічні дослідження університету у 1970-ті – початку 1990-х рр.

Археологічні дослідження в зонах меліорації, масштабних будівництв (спорудження нафтопроводу «Дружба», кількох віток газопроводу («Уренгой - Помари – Ужгород», «Братерство», «Союз»), Транскарпатської шосейної дороги), рівнинній і передгірських зонах. Характер робіт та ключові пам'ятки, що досліджувалися. Створення та робота науково-дослідницької групи УжНУ. Едуард Балагурі. Дослідження пам'яток епохи бронзи. Розкопки поселення і могильника у Дякові (ур. Мондичтог і Кішерде), поселень в Бобовому (ур. Ферма), Заболотті (урочища Петеркетог і Шомодітог), Великій Бігані (урочища Повч, Чонкаш, Мочкош), Новому Селі (ур. Легелев), Виноградіві (ур. Котубейка), городище в Шелестово та ін., що належали до доби бронзи. В.Котигорошко – дослідник латено-римського часу. Малокопанське городище. Курганний могильник пізньоримського часу в Ізі. Гончарний центр Міц (Лужанка). О.Дзембас. Галіш-Ловачка. Невицький замок.

Тема 4. Археологічна наука університету в 1990-ті – початку 2000-х рр.

Характер робіт та ключові пам'ятки, що досліджувалися; особливості даного періоду. Розкопки Малокопанського городища. Археологічна практика. Дослідження найбільшого могильника X ст. біля с.Чома Берегівського району. Розкопки закордоном (Румунія). Результати роботи спільної експедиції Ужгородського державного університету та Інституту фракології Румунії. Розвідки та відкриття городищ – Верхнє Водяне та Біла церква. Проведення розкопок на території городища Біла Церква. Археологічні дослідження городища Солотвино-Читаття. Результати цих археологічних робіт та публікації матеріалів.

Тема 5. Археологічні дослідження УжНУ на сучасному етапі.

Характер робіт та ключові пам'ятки, що досліджувалися та досліджуються. Археологічні роботи на середньовічних пам'ятках краю. Дослідження Боржавського городища та Червеньовського могильника. Археологічні роботи на замках Закарпаття археологічною експедицією Ужгородського національного університету (Королівський, Виноградівський, Середнянський, Броньківський, Хустський, Чинадієвський, Сілецький, Квасівський). Матеріали та результати. І.Прохненко. Публікації. Розкопки середньовічних церков Закарпаття (Мужієво, Паладь-Комарівці, Батфа, Ужгород (Замкова гора, Горяни, Радванка). В.Мойжес. Матеріали та результати. Публікації.

Тема 6. НДІ карпатознавства та Археологічний музей ім. проф. Е.Балагурі.

Створення інституту карпатознавства та його структура, керівники (І. Поп, М. Макара, М. Вегеш, В. Котигорошко, І. Прохненко). Реорганізація Інституту у 2007 році. Угоди про прикордонне співробітництво з установами суміжних країн (Словаччина – Технічний університет м. Кошице, Інститут археології САН м. Нітра, Музей історії м. Ганушовці над Топлою; Угорщина – Інститут археології УАН м. Будапешт; Румунія – Сату-Марський повітовий музей історії та мистецтв). Науковий збірник «Карпатика». Створення Археологічного музею ім. проф. Е.Балагурі. Основних напрямків роботи музею. Експозиція музею, її побудова. Характеристика блоків експозиції. Фонди музею, особливості їх формування. Унікальні експонати.

Тема 7. Узагальнюючі роботи з археології регіону.

Потушняк Ф.М. Археологічні знахідки бронзового та залізного віку на Закарпатті. (Ужгород, 1958). Балагурі Е.А.: «Население Верхнего Потисья в эпоху бронзы» (Ужгород, 2001), Котигорошко В.Г.: «Верхне Потисся в давнину. 1 000 000 років тому – X сторіччя н.е.» (Ужгород, 2008). «Ținuturile Tisei Superioare in veacurile III i. e.n. – IV e.n. (Perioare La Tene și romană)» (București, 1995); «Mala Koranyu» (Satu Mare, 2009); Сакральний центр Верхнього Потисся епохи пізнього латену (Satu Mare, 2015). Пеняк С.І., Пеняк П.С. Археологія Закарпаття: історія дослідження (Ужгород, 2013). Прохненко І., Жиленко М., Мойжес В. Замки Закарпаття: від Боржави до Тиси (оборонні споруди на Соляному Шляху) (Ужгород, 2020).

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання:				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовний модуль 1.					
Тема 1. Вступ до предмета.	8	2			6
Тема 2. Археологічні дослідження університету у другій половині 1940-х – 1960-ті рр.	18	4	2		12
Тема 3. Археологічні дослідження університету у 1970-ті – початку 1990-х рр.	20	4	4		12
Тема 4. Археологічна наука університету в 1990-ті – початку 2000-х рр.	20	4	4		12
Тема 5. Археологічні дослідження УжНУ на сучасному етапі.	22	6	4		12
Тема 6. НДІ карпатознавства та Археологічний музей ім. проф. Е.Балагури.	14	2			12
Тема 7. Узагальнюючі роботи з археології регіону.	16	2	2		12
Модульна контрольна робота	2	2			
Разом за модуль	120	26			78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год.	
		денна	заочна
1	Археологічні дослідження університету у другій половині 1940-х – 1960-ті рр.	2	
2	Археологічні дослідження університету у 1970-ті – початку 1990-х рр.	4	2
3	Археологічна наука університету в 1990-ті – початку 2000-х рр.	4	
4	Археологічні дослідження УжНУ на сучасному етапі.	4	2
5	Узагальнюючі роботи з археології регіону.	2	
	Разом	16	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість год.	
		денна	заочна
1	Вступ до предмета.	6	6
2	Археологічні дослідження університету у другій половині 1940-х – 1960-ті рр.	12	17
3	Археологічні дослідження університету у 1970-ті – початку 1990-х рр.	12	17
4	Археологічна наука університету в 1990-ті – початку 2000-х рр.	12	17
5	Археологічні дослідження УжНУ на сучасному етапі.	12	17
6	НДІ карпатознавства та Археологічний музей ім. проф. Е.Балагури.	12	17
7	Узагальнюючі роботи з археології регіону.	12	17
	Разом	78	108

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

З метою підвищення якості засвоєння матеріалу при проведенні занять використовуються різноманітні демонстраційні матеріали: фрагменти публікацій, джерельної літератури, фото що сприяють формуванню повного уявлення про історію та розвиток археологічної науки в Ужгородському університеті.

Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, проектор).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Котигорошко В. Верхнє Потисся в давнину. 1 000 000 років тому – X сторіччя н.е. : монографія / Вячеслав Котигорошко ; М-во освіти і науки України, Ужгор. нац. ун-т, НДІ карпатознавства. – Ужгород : Карпати, 2008. – 432 с. : іл.

2. Пеняк С.І. Археологія Закарпаття: історія дослідження / С.І. Пеняк, П.С. Пеняк. – Ужгород «Краєвиди Карпат», 2013. – 256 с.

3. Під покровительством музи Кліо: Історичному факультету Ужгородського національного університету – 60 років / Упоряд.: Олашин М.В., Остапець Ю.О., Токар М.Ю., Фенич В.І. – Ужгород, 2005. – 280 с., іл.

Допоміжна

4. Балагурі Е.А. Шелестівське городище – пам'ятка населення ранньозалізної доби Закарпаття / Е.А. Балагурі // Дослідження стародавньої історії Закарпаття : [зб. наук. пр.] / відп. ред. : І.М. Гранчак ; М-во вищ. і сер. спец. освіти СРСР, Ужгор. держ. ун-т. – Ужгород : Закарпат. обл. друкарня, 1972. – С. 9–75.

5. Балагури Э.А. Исследования археологических памятников Закарпатья за годы советской власти / Эдуард Альбертович Балагури // Slovenská archeológia. – Bratislava : Veda, 1975. – Ročník XXVIII. – Číslo 2. – С. 261–282.

6. Балагури Э. Население Верхнего Потисья в эпоху бронзы / Эдуард Балагури. – Ужгород: УжНУ, 2001. – 392 с.

7. Дзембас О.В. Проблеми дослідження фракійських городищ Верхнього Потисся / О.В. Дзембас // Carpatica-Carpatika. – Ужгород, 1992. – Вип.1. – С.41-46.

8. Дзембас О. Дослідження кельтського поселення Галіш-Ловачка біля Мукачева (1986-1989 рр) / Олександр Дзембас // Проблеми археології Східних Карпат. Матеріали II-ї народознавчої конференції, присвяченої 160-річчю від дня народження Тиводара Легоцького (Мукачево, 26-27 жовтня 1990 р.). – Ужгород: Гражда, 1995. – С.104-110.

9. Кобаль Й.В. Федір Потушняк / Йосип В.Кобаль // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Ужгород: ТОВ «ІВА», 2010. – Вип.ІХ-Х. – С.89-94.

10. Котигорошко В.Г. Отец закарпатской археологии // Carpatika-Carpatika. Давня історія України і суміжних регіонів. Ювілейний збірник на честь 70-річчя від дня народження професора Едуарда Альбертовича Балагурі. – Ужгород, 2001 – Вип.13. – С.3-4.

11. Котигорошко В.Г. История исследования Малой Копани / Вячеслав Котигорошко // Науковий і мистецький світ Федора Потушняка : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 100-річчю від дня народж. видатного укр. письменника і вченого, Ужгород, 15–16 квіт. 2010 р. – Ужгород : Ліра, 2010. – С. 403–409. – Бібліогр. : с. 408–409 (18 назв).

12. Мойжес В.В. Ардановское городище / В.В. Мойжес // Tyragetia. Arheologie Istorie Antică. Serie nouă / [col.red. : E. Sava (cap) și alte] ; Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. – Chișinău : Bons Offices, 2011. – Vol.V [XX] nr.1. – P.237-246. 33. Мойжес В.В. Результати

дослідження Арданівського городища / В.В. Мойжес // Карпатика. – Ужгород: «Говерла», 2011. – Вип.40. – С.40-48.

13. Мойжес В.В. Результати дослідження Арданівського городища // Карпатика. – Ужгород: «Говерла», 2011. – Вип.40. – С.40-48.

14. Мойжес В. Культурно-хронологические горизонты городища Белая Церковь (ур. Деалул Монэстырий) / В. Мойжес // Карпатика. – Ужгород: Вид-во УжНУ “Говерла”, 2013. – Вип. 42. – С. 80-93.

15. Пеняк П.С. «Золотий» період археологічної науки Закарпаття (70-90-ті рр. XX ст.) / П.С. Пеняк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород: Вид-во УжНУ, 2003. – Вип. 9. – С.176-185.

16. Пеняк П. Федір Потушняк як археолог / Павло Пеняк // Науковий і мистецький світ Федора Потушняка. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження видатного українського письменника і вченого. – Ужгород: Ліра, 2010. – С.326-335.

17. Потушняк Ф.М. Археологічні знахідки бронзового та залізного віку на Закарпатті / Ф.М. Потушняк ; МВО УРСР, Ужгор. держ. ун-т. – Ужгород : УЖДУ, 1958. – 144 с. + 85 табл.

19. Прохненко І.А. Городища Верхнього Потисся / І.А. Прохненко // Carpatica-Карпатика / [редкол. : Е.А. Балагурі (відп. ред.) та ін.] ; Ужгор. держ. ун-т, Ін-т карпатознавства. – Ужгород : Патент, 1998. – Вип. 5. Старожитності Верхнього Потисся та суміжних регіонів. – С. 55–69. – Рез. : нім. – Бібліогр. : с. 61.

20. Прохненко І.А. Професор Едуард Альбертович Балагурі. Бібліографічний покажчик // Carpatica-Карпатика. Давня історія України і суміжних регіонів. Ювілейний збірник на честь 70-річчя від дня народження професора Едуарда Альбертовича Балагурі. – Ужгород, 2001 – Вип.13. – С.257-286.

21. Прохненко І.А. Боржавське городище / І.А. Прохненко // // Carpatica-Карпатика. – Ужгород: «Говерла», 2006. – Вип.34. – С.186-195.

22. Прохненко І. Чомський археологічний комплекс / І.Прохненко // Історичні студії / [редкол. : М.М. Вегеш та ін.] ; М-во освіти і науки України, Ужгор. нац. ун-т, Каф. іст. стародав. світу і середніх віків. – Ужгород : Вид-во УжНУ “Говерла”, 2007. – Вип. 1. Проблеми давньої і середньовічної історії та етнології. – С. 46–64. – Рез. : рос., англ. – Бібліогр. : с. 52–54.

23. Прохненко. І.А., Мойжес В.В. Дослідження Червеньовського могильника // Старожитності Карпатського ареалу. Карпатика. – Ужгород: «Говерла» 2010. – Вип.39. – С.191-198.

24. Прохненко І. Дослідження замків Закарпаття археологічною експедицією Ужгородського національного університету / І. Прохненко, В. Мойжес, О. Гомоляк // Історичні студії: збірник наукових праць з проблем давньої і середньовічної історії та етнології. – Ужгород: Ліра, 2012. – Вип.4. – С.59-78.

25. Тиводар М.П. Життя і наукові пошуки Федора Потушняка. – Друге видання / Михайло Петрович Тиводар. – Ужгород: Гражда, 2010. – 248 с.: іл..

26. Kotigoroško V. Ținuturile Tisei Superioare în veacurile III î. e.n.–IV e.n. (Perioare La Tene și romană) / Vjačeslav Kotigoroško. – București : S.C. Caro trading' 94 S.R.L., 1995. – 338 p.

27. Kotigoroško V. Mala Kopanya / Vyacheslav Kotigoroško. – Satu Mare : Editura Muzeului Sătmărean, 2009. – 125 p.

28. Prohnenko I. Kárpátalja középkori és kora újkori várainak kutatása / I. Prohnenko, V. Mojzsasz, M. Zsilenko // A nyíregyházi Jóna András Múzeum Évkönyve. – Nyíregyháza, 2013. – LV. – Old. 203-250.

Інтернет ресурси

<http://vgosau.kiev.ua/>

<https://iananu.org.ua/vidannya/periodichni>

<https://iananu.org.ua/vidannya/naukovi-monografiji>

<https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/>